

Asia: VN/27452/2020

Kysely taloudellisille toimijoille: kokemuksia voimassa olevan julkisuuslain soveltamiseen liittyvistä keskeisistä haasteista ja julkisuuslainsäädännön kehittämistarpeista taloudellisen toiminnan näkökulmasta

Alla on esitetty työryhmän toimeksiannon pohjalta kysymyksiä julkisuusperiaatteen toteutumisesta. Pyydämme arviomaan esitettyjä kysymyksiä ja tuomaan esiin erityisesti oman tai edustamanne tahon toiminnassa havaittuja näkökohtia. Vastaukset kysymyksiin toivotaan muotoiltavan lyhyesti, mutta mahdollisimman konkreettisesti ja selkeästi. Voitte konkretisoida havaintojanne tarvittaessa esimerkkien avulla. Kaikkiin kysymyksiin ei tarvitse vastata.

1. Onko julkisten tietojen saatavuus sekä mahdollisuus tietojen uudelleenkäyttöön riittävää? Jos ei, niin mitkä ovat nähdäkseenne avoimuuden toteutumisen keskeisimmät esteet?

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja lausuu kantanaan seuraavaa.

Julkisten tietojen saatavuus on yleisesti ottaen hyvällä tasolla, ja digitalisaatio on parantanut tietojen saatavuutta entisestään. Lainsäädäntö on kuitenkin jäänyt ajasta jälkeen puhuen asiakirjoista, vaikka julkisuuslain tulisi koskea kaikkea viranomaistietoa sen muodosta riippumatta (asiakirja, tietokanta, tietue, yksittäinen tieto).

Kaupan liitto katsoo, että tietojen hyödynnettävyyttä voitaisiin kuitenkin parantaa tekemällä eri viranomaisten hallussa olevista tiedoista teknisesti helpommin yhteensovitettavia sekä kehittämällä rajapintoja ja suostumuksen ja muiden tiedonluovutusperusteiden sähköistä ja koottua hallintaa. Lainsäädännön tulee olla mahdollistavaa eikä rajoittaa teknologisen kehityksen mahdollistamia ratkaisuja suoraan tai epäsuorasti vaikkapa rajoittamalla tapaa, jolla henkilö antaa suostumuksen tietojensa luovuttamiseen yksityisille toimijoille joko itse tai kolmannen osapuolen tarjoaman palvelun kautta. Suostumusten keskitetty hallinta edesauttaisi myös eri viranomaisten hallussa olevien tietojen keskitettyä jakamista.

Eri viranomaisten hallussa olevien tietojen saatavuuteen ja yhteensovittamiseen liittyviä kehityskohteita on havaittu erityisesti oppilaitosten, opiskelijoiden ja yritysten välisessä tiedonkulussa ja yhteistyössä. Yritysten työvoima- ja osaamistarpeet ovat nopeassa muutoksessa ja osaajien löytämiseen panostetaan valtavasti. Tätä helpottaisi se, että henkilön koulutusta, hankittuja pätevyyskysymyksiä ja muuta julkisissa tietokannoissa olevia tietoja osaamisesta koottaisiin yhteen ja että yritykset voisivat näitä tietoja hyödyntää mahdollisimman joustavasti ottaen huomioon tietosuojasääntelyn asettamat rajat.

2. Ovatko digitalisaatio, muuttuneet tiedonkäsittelytavat tai muut muutokset toimintaympäristössä parantaneet julkisten tietojen saatavuutta tai aiheuttaneet haasteita julkisuusperiaatteen toteutumisessa? Jos ovat, niin kuvatkaa näitä muutoksia.

3. Liittyykö julkisuuslain ja henkilötietojen suojaan koskevien sekä niitä yhteensovittavien (Julkl 16.3 §) säännösten tulkittamiseen mielestänne haasteita? Jos liittyy, niin kuvatkaa kokemaanne epäselvyyttä tai epäkohtaa mahdollisimman tarkasti.

-

4. Muut mahdolliset kommentit ja toiveet, joita haluatte välittää työryhmälle julkisuuslain ajantasaistamistyössä huomioon otettavaksi.

Julkisen tiedon saatavuuteen on kiinnitetty huomiota myös EU-tasolla, joten on ensiarvoisen tärkeää, että kansalliset toimet ennakoivat eurooppalaisen lainsäädännön kehitystä. Tässä suhteessa merkittäviä aloitteita ovat mm. komission antama ehdotus datahallintosäädöksestä sekä myöhemmin tänä vuonna annettava ehdotus datasäädöksestä.

Yksi harkinnanarvoinen kokonaisuus henkilötietojen saatavuuden ja niitä koskevien suostumusten hallinnoimiseksi on omadata-mallin käyttöönotto julkisissa palveluissa. Omadata-operaattoreiden kautta tapahtuva suostumusten hallinnointi voisi edistää mm. henkilön osaamista ja koulutusta koskevien tietojen uudelleenkäyttöä.

Kallio Ilari
Kaupan liitto ry